Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kuues koda)

15. juuli 2015 *

Konkurents — Keelatud kokkulepped — Euroopa pingestusteraseturg — Kvootide ja hindade kindlaksmääramine, turu jagamine ning tundliku äriteabe vahetamine — ELTL artikli 101 rikkumise tuvastamise otsus — Emaettevõtjale tütarettevõtja konkurentsivastase tegevuse süükspandavust käsitlevad eeskirjad — Otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus — Mõistlik aeg

Kohtuasjas T-436/10,

Hit Groep BV, asukoht Haarlem (Madalmaad), esindajad: advokaadid G. van der Wal, G. Oosterhuis ja H. Albers, hiljem G. van der Wal ja G. Oosterhuis,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: P. Van Nuffel, S. Noë ja V. Bottka,

kostja,

mille ese on nõue tühistada komisjoni 30. juuni 2010. aasta otsus K(2010) 4387 (lõplik) ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum COMP/38.344 – Pingestusteras), muudetud komisjoni 30. septembri 2010. aasta otsusega K(2010) 6676 (lõplik) ja komisjoni 4. aprilli 2011. aasta otsusega K(2011) 2269 (lõplik),

ÜLDKOHUS (kuues koda),

koosseisus: esimees S. Frimodt Nielsen (ettekandja), kohtunikud F. Dehousse ja A. M. Collins,

kohtusekretär: ametnik J. Plingers,

arvestades kirjalikus menetluses ja 27. juuni 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse [1] […]

Menetlus ja poolte nõuded

65 Hit Groep esitas hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 15. septembril 2010.

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

1 — Esitatud on üksnes käesoleva kohtuotsuse punktid, mille avaldamist peab Üldkohus otstarbekaks.

66 Nedri esitas 24. detsembril 2010 Üldkohtu kantseleile avalduse menetlusse astumiseks komisjoni nõuete toetuseks; Üldkohtu esimese koja esimees rahuldas selle avalduse 28. veebruari 2011. aasta määrusega. Üldkohtu kantseleisse 28. oktoobril 2013 saabunud kirjas teavitas Nedri Üldkohut, et ta loobub menetlusse astumisest. Üldkohtu kuuenda koja esimehe 4. detsembri 2013. aasta määrusega kustutati ta kohtuasjas T-436/10 menetlusse astujana kohturegistrist.

67 6. mai 2011. aasta kirjas palus Hit Groep luba esitada uus väide esimest korda kostja vastuses ilmnenud asjaolude tõttu.

68 Üldkohus palus 6. juuni 2011. aasta lahendis komisjonil esitada teine muutmisotsus. Komisjon täitis selle nõudmise 16. juunil 2011.

69 Hit Groep kinnitas 26. juuli 2011. aasta kirjas, et ta palub võimalust kohandada oma väiteid tulenevalt teise muutmisotsuse vastuvõtmisest.

70 Üldkohus rahuldas selle taotluse 29. juuli 2011. aasta kirjas.

71 Kirjalik menetlus lõppes 20. oktoobril 2011 sellega, et komisjon esitas menetluskeelse vasturepliigi.

72 Komisjon võttis vasturepliigis seisukoha taotluse kohta oma väiteid kohandada, mille hageja esitas repliigis, ning märkuste kohta, mille hageja esitas pärast teise muutmisotsuse vastuvõtmist.

73 Kuna Üldkohtu kodade koosseisu muudeti alates 23. septembrist 2013, määrati ettekandja-kohtunik kuuendasse kotta ning seetõttu anti käesolev kohtuasi 3. oktoobril 2013 lahendamiseks kuuendale kojale.

74 2. mai 1991. aasta Üldkohtu kodukorra artikli 52 lõikes 2 mainitud esialgne ettekanne edastati kuuendale kojale 8. novembril 2013.

75 2. mai 1991. aasta kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames esitas Üldkohus 17. detsembril 2013 komisjonile kirjalikke küsimusi. Komisjon vastas neile 6. veebruaril 2014. Hageja esitas oma märkused komisjoni vastuse kohta dokumendis, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 14. märtsil 2014.

76 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus 14. mail 2014 avada suulise menetluse.

77 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu kirjalikele ja suulistele küsimustele kuulati ära 27. juuni 2014. aasta kohtuistungil.

78 Hit Groep palub Üldkohtul:

— tühistada vaidlustatud otsus teda puudutavas osas ning eelkõige artikli 1 punkti 9 alapunkt b, artikli 2 punkt 9 ja artikli 4 punkt 22;

— teise võimalusena tühistada trahvisumma, mis on talle määratud vaidlustatud otsuse artikli 2 punktis 9, või vähendada seda summat ulatuses, mida ta sobivaks peab;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

79 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagi rahuldamata;

— mõista kohtukulud välja Hit Groepilt.

Õiguslik käsitlus

80 Hit Groep esitab vaidlustatud otsuse tühistamisnõude põhjendamiseks esimese võimalusena kolm väidet ja tühistamisnõude või talle määratud trahvi vähendamise nõude põhjendamiseks teise võimalusena kaks väidet.

81 Hit Groep esitas kirjaliku menetluse käigus kolmanda võimalusena veel kuuenda väite.

82 Esimene väide puudutab esiteks ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 rikkumist ning teiseks põhjenduste puudumist osas, milles vaidlustatud otsuses pannakse rikkumise toimepanemine süüks Hit Groepile seoses ajavahemikuga 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002.

83 Teise väite kohaselt on trahvi määramine Hit Groepile, kes alates 1. novembrist 2004 ei ole enam majanduslikult aktiivne, vastuolus ELTL artikli 101 eesmärkidega, Euroopa poliitikaga trahvide määramise valdkonnas ja proportsionaalsuse põhimõttega, kuna see trahv ei ole tegelikult sobiv ega vajalik.

84 Kolmanda väite kohaselt peetakse vääralt Hit Groepi solidaarselt vastutavaks Nedri toimepandud rikkumise eest.

85 Neljanda väite kohaselt on Hit Groepile määratud vale trahvisumma, kuna komisjon:

— rikkus määruse nr 1/2003 artikli 23 lõiget 2 ja proportsionaalsuse põhimõtet, võttes arvesse Hit Groepi 2003. aasta käibe (esimene osa);

— oleks pidanud vähendama tema trahvi samas ulatuses kui Nedril leebema kohtlemise taotluse alusel, kuna tema vastutus ei tohi ületada Nedri vastutust (teine osa);

— arvutas eraldi talle määratud trahvisumma, kuigi ta oleks pidanud seda piirama Nedrile määratud trahvi ühe osaga, kuna teda peeti viimasele määratud trahvi maksmise eest vaid solidaarselt vastutavaks (kolmas osa);

— rikkus võrdse kohtlemise põhimõtet, jättes pärast 10% ülempiiri kohaldamist arvesse võtmata seda lühikest ajavahemikku, mille eest peeti teda vastutavaks Nedri toime pandud rikkumises (neljas osa).

86 Teise võimalusena esitatud viienda väite kohaselt rikkus komisjon mõistliku aja põhimõtet.

87 Kuuenda väite kohaselt arvutati põhisumma Nedri tegevusaja alusel, mis ületab ajavahemikku, mille osas Hit Groepi oma tütarettevõtjaga solidaarselt vastutavaks peeti.

88 Viimaseks, kohtuistungil esitas hageja seitsmenda väite, mille kohaselt on Üldkohus rikkunud mõistliku aja põhimõtet.

Kolm esimest väidet

Vaidlustatud otsuse meeldetuletus

89 Vaidlustatud otsusest nähtub, et 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002 kuulus Nedri hagejale 100% ulatuses ning järelikult võib eeldada otsustava mõju avaldamist, kusjuures hageja ei olnud komisjoni sõnul suuteline seda eeldust ümber lükkama (vaidlustatud otsuse põhjendused 804–812).

90 Komisjon asus seetõttu seisukohale, et Nedrit tuleb pidada vastutavaks rikkumise eest 1. jaanuarist 1984 kuni 19. septembrini 2002, ning tunnistas hageja Nedriga solidaarselt vastutavaks ajavahemiku eest 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002 (vaidlustatud otsuse põhjendus 813).

91 Vaidlustatud otsuse artikli 1 kohaselt:

„Järgmised ettevõtjad on rikkunud ELTL artiklit 101 ning alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artiklit 53, osaledes osutatud ajavahemikel kokkulepetes või kooskõlastatud tegevuses pingestusterasesektoris siseturul ja alates 1. jaanuarist 1994 EMP-s:

[…]

9. Kontserni Nedri ettevõtjad:

a) Nedri Spanstaal BV 1. jaanuarist 1984 kuni 19. septembrini 2002 ning

b) Hit Groep BV 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002.”

92 Vaidlustatud otsuse artiklis 2 määras komisjon ühelt poolt 5 056 500 euro suuruse trahvi solidaarselt Nedrile ja Hit Groepile ning teiselt poolt 1 877 500 euro suuruse trahvi Hit Groepile.

Poolte argumendid

– Esimene väide, et rikutud on esiteks ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, kuna vaidlustatud otsuses pannakse rikkumise toimepanemine süüks Hit Groepile ajavahemikus 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002, ning teiseks, et puudub põhjendus

93 Hit Groep väidab sisuliselt, et komisjon pidas nii vastuväiteteatises kui ka vaidlustatud otsuses teda solidaarselt vastutavaks ainult aktsionärina, kes kontrollis ja avaldas Nedrile otsustavat mõju.

94 Hageja sõnul järeldas komisjon siiski samas, et hageja on isiklikult rikkunud ELTL artiklit 101, ilma et ta oleks selles küsimuses esitanud põhjused või oma otsust põhjendanud.

95 Hit Groep väidab, et kui rikkumise saab talle olenevalt asjaoludest süüks panna, ei tähenda see ometi, et tema selle tegelikult toime pani. Ta leiab, et ta ei ole tegelikult rikkumise toimepanija ega kaastäideviija, vaid ta vastutab ainult Nedri tegevuse eest.

96 Ent Hit Groep on seisukohal, et selline vastutus ei ole samasuguse intensiivsusega kui rikkumise tegelikult toime pannud ettevõtja vastutus ning see peaks mõjutama trahvisummat.

97 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

– Teine väide, et Hit Groepile, kes alates 1. novembrist 2004 ei ole enam majanduslikult aktiivne, määratud karistus on vastuolus ELTL artikli 101 eesmärkidega, Euroopa poliitikaga trahvide valdkonnas ja proportsionaalsuse põhimõttega, kuna määratud trahv ei ole sobiv ega vajalik

98 Tuginedes 11. detsembri 2007. aasta kohtuotsusele ETI jt (C-280/06, EKL, EU:C:2007:775) ja selles kohtuasjas kohtujurist Kokott’i esitatud ettepanekule (EU:C:2007:404), väidab Hit Groep sisuliselt, et kuigi tema ega Nedri ei ole tõepoolest lakanud eksisteerimast ning neid ei ole ka üle antud juriidilisele isikule või kolmandast isikust ettevõtjale, ei tegutse tema ise turul alates 1. novembrist 2004 (st üle viie aasta enne, kui komisjon talle karistuse määras), et talle määrati karistus üksnes üksi rikkumise toime pannud Nedri emaettevõtjana ja et järelikult ei ole trahvil teda puudutavas osas mingit hoiatavat mõju.

99 See karistus ei ole seega kooskõlas konkurentsipoliitika eesmärkidega ega proportsionaalne, kuna see ei ole hageja sõnul sobiv ega vajalik ELTL artikli 101 eesmärgi saavutamiseks.

100 Hageja leiab sisuliselt, et niisugustel asjaoludel oleks majandusliku järjepidevuse põhimõte pidanud viima üksnes rikkumise toime pannud juriidilise isiku, st Nedri karistamiseni, kuna tema ise oli valdusühinguna vaid tühi kest.

101 Ta on nimelt seisukohal, et kui temasugune valdusühing võõrandab rikkumise toimepannud tütarettevõtja ning kui see valdusühing ei ole seejärel enam majanduslikult aktiivne, rajaneb endise kontserni majanduslik järjepidevus rikkumise toimepannud üksusel ning trahv tuleb määrata sellele üksusele, mitte majanduslikult mitteaktiivsele valdusühingule.

102 Hit Groep väidab veel, et tulenevalt võimalusest, mis on komisjonil kohtupraktika alusel, valida emaettevõtja või tütarettevõtja karistamise vahel, oleks ta pidanud tõhususe huvides karistama ainult Nedrit.

103 Lisaks väidab Hit Groep, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale ei saa komisjon määrata kindlaks tütarettevõtjale määratava trahvi summat endise emaettevõtja käibe alusel, kui otsuse vastuvõtmise hetkel oli ettevõtja jagunenud, sest endise emaettevõtja käive ei kajasta enam selle ettevõtja majandussuutlikkust. Komisjon oleks seega pidanud trahvisumma kindlaks määrama, kohandades seda tema tegelikule majandussuutlikkusele, mis tema piiratud käivet ja majandustegevuse puudumist arvestades oli (ja on jätkuvalt) olematu. See oleks pidanud viima ainult Nedri karistamiseni.

104 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

– Kolmas väide, et Hit Groepi peeti Nedri toimepandud rikkumise eest vääralt solidaarselt vastutavaks

105 Hit Groepi peeti solidaarselt vastutavaks Nedri toimepandud rikkumise eest rikkumisperioodil 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002.

106 Hit Groep rõhutab siiski, et komisjon ei võtnud seisukohta seoses ajavahemikuga 1. maist 1987 kuni 1. maini 1994, mil talle kuulus ometi samuti 100% osalus tütarettevõtja kapitalis. Seoses ajavahemikuga 1. maist 1994 kuni 31. detsembrini 1997 oli ta seisukohal, et tal ei olnud tõendeid otsustava mõju avaldamise kohta Nedrile.

107 Hit Groep leiab sisuliselt, et ta ometigi tõendas haldusmenetluses, et ta lükkas ümber eelduse, mille kohaselt avaldab emaettevõtja, kellele kuulub 100% osalus rikkumise toime pannud tütarettevõtja kapitalis, tütarettevõtja tegevusele otsustavat mõju.

108 Ta meenutab, et ajavahemikus 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002 oli ta finantsvaldusühing (valdusettevõtja).

109 Hageja leiab, et sellise valdusühingu olemusest, tema toimimisviisist ja tema osaluste ulatusest tulenevalt ei saa niisugust juriidilist isikut pidada tütarettevõtjale otsustavat mõju avaldavaks, vaatamata sellele, et talle kuulub tütarettevõtja kapitalis 100% osalus; seda juhul, kui komisjon ei tõenda vastupidist.

110 Hit Groep märgib sellega seoses esiteks, et komisjon tugineb ühele juhendile (directie-instructie), mis on pärit 1994. aastast. Kuid see juhend on neli aastat varasem perioodist, mille osas pidas komisjon otsustava mõju avaldamist tõendatuks. Ta leiab veel sisuliselt, et see juhend ei puuduta tütarettevõtja igapäevast juhtimist ega tema äripoliitikat ning et see ei lähe kaugemale niisuguste õiguste pelgast

kasutamisest, mille seadus ja põhikiri valdusühingule aktsionärina annavad. Lõpuks, Hit Groepi sõnul väitsid nii Nedri kui ta ise, et selle juhendi staatus ei olnud selge ja Nedri ei andnud vaatamata tema sellekohastele kinnitustele sellele juhendile komisjoni omistatud tähendust.

111 Teiseks märgib ta, et komisjon tugineb juhtrühma olemasolule, mis tuli kokku ligikaudu viis korda aastas. Hageja vaidleb vastu, et ta on möönnud, et selles rühmas arutati asjade üldist käiku ja muid olulisi küsimusi. Ta väidab, et tal oli vaid kaks töötajat, kuigi tema osaluste arv oli 1994. aastal 11 ja 2001. aastaks oli see 26. Ta leiab, et niisugustel asjaoludel ei saanud komisjon piirduda märkusega selle kohta, et ta avaldas otsustavat mõju, esitamata selle kohta muid täpsustusi, kuigi ta palus tegelikult Nedril hoida teda kursis asjade üldise käigu ja tema jaoks huvi pakkuvate teemadega. Hit Groep on seisukohal, et komisjon ei põhjenda ega tõenda juhtrühmas toimunud kooskõlastamise ulatust.

112 Kolmandaks märgib ta, et komisjon tugineb Nedri süüstavale avaldusele, kes väitis, et juhtrühma koosolekutel arutati kõiki äriaspekte. Ta leiab, et haldusmenetluses ta juba selgitas seda küsimust ja et need avaldused on vaid rikkumises osalenu avaldused, mille toetuseks ei ole esitatud kirjalikke tõendeid või kolmandate isikute avaldusi.

113 Hit Groep on seevastu seisukohal, et asjade käigust nähtub, et ta ei avaldanud oma tütarettevõtjale mõju. Nimelt leiab ta sisuliselt, et Nedri alustas kartellis osalemist 1984. aastal, st 14 aastat enne, kui teda peeti talle otsustavat mõju avaldavaks, ning et Nedri jätkas osalemist 2002. aasta sügiseni, kuigi ta oli selle tütarettevõtja võõrandanud. Tema arvates on Nedri tegevuse autonoomsus seega tõendatud.

114 Lõpetuseks, hageja leiab sisuliselt, et alusetud on komisjoni väited, mille kohaselt tegutses ta ka terasesektoris ja Nedri müügitegevus oli seega tema enda tegevusalaga seotud. Ta väidab, et komisjon ei ole kunagi kinnitanud, et ta oli kursis Nedri toimepandud rikkumisega, ning et ta on ise alati eitanud, et ta oli sellest rikkumisest teadlik, mis muudab asjassepuutumatuks komisjoni väited, mille kohaselt ta tegutses terasesektoris, kusjuures need väited puudutasid igal juhul ainult pingestusterase sektorit.

115 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

Üldkohtu hinnang

116 Üksteise järel tuleb analüüsida kolmandat, esimest ja teist väidet.

– Põhimõtete meeldetuletus

117 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tähendab ettevõtja mõiste mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata selle üksuse õiguslikust vormist ja rahastamisviisist. Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud esiteks, et ettevõtja mõistet tuleb selles kontekstis mõista kui majandusüksust, ja seda isegi siis, kui õiguslikult koosneb see majandusüksus mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust, ja teiseks, et juhul, kui selline üksus rikub konkurentsieeskirju, tuleb tal isikliku vastutuse põhimõtte alusel ka selle rikkumise eest vastutada (vt kohtuotsus, 29.9.2011, Elf Aquitaine *vs.* komisjon, C-521/09 P, EKL, EU:C:2011:620, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

118 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb samuti, et tütarettevõtja tegevuse võib süüks arvata emaettevõtjale eelkõige siis, kui tütarettevõtja – olgugi et tal on eraldi õigusvõime – ei otsusta oma tegutsemise üle turul sõltumatult, vaid rakendab peamiselt talle emaettevõtja poolt antud juhiseid, arvestades eelkõige majanduslikke, organisatsioonilisi ja õiguslikke sidemeid, mis neid kahte juriidilist üksust ühendavad (vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

119 Nimelt, kuna sellises olukorras kuuluvad emaettevõtja ja tema tütarettevõtja samasse majandusüksusesse ja moodustavad seega ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses, võib komisjon adresseerida trahve määrava otsuse emaettevõtjale, ilma et oleks vaja tuvastada emaettevõtja isiklikku seotust rikkumisega (vt kohtuotsus, Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punkt 55 ja seal viidatud kohtupraktika). Teisisõnu, komisjonil on õigus trahvide määramise otsus emaettevõtjale adresseerida mitte seetõttu, et emaettevõtja õhutas tütarettevõtjat rikkumist toime panema, või veelgi enam seetõttu, et emaettevõtja võtab rikkumisest osa, vaid seetõttu, et need moodustavad ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses (kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punkt 88).

120 Euroopa Kohus on samuti leidnud, et juhul, kui emaettevõtja osalus liidu konkurentsieeskirjade rikkumise toime pannud tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis on 100%, võib see emaettevõtja esiteks avaldada oma tütarettevõtja tegevusele otsustavat mõju ning teiseks esineb ümberlükatav eeldus, et kõnealune emaettevõtja avaldab tegelikult oma tütarettevõtja tegevusele otsustavat mõju (edaspidi „otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus") (vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

121 Otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus püüab eelkõige tekitada tasakaalu esiteks sellise eesmärgi olulisuse – milleks on konkurentsieeskirjade, eriti ELTL artikli 101 vastase tegevuse hukkamõistmine ja sellise tegevuse kordumise ärahoidmine – ning teiseks liidu teatud üldpõhimõtete nõuete vahel, milleks on eelkõige süütuse presumptsioon, karistuste individuaalsuse põhimõte, õiguskindlus ja kaitseõigused, sh poolte võrdsuse põhimõte. Eelkõige just sel põhjusel ongi see ümberlükatav (kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punkt 59). Sellest järeldub, et selline eeldus on taotletava õiguspärase eesmärgiga proportsionaalne (kohtuotsus, 18.7.2013, Schindler Holding jt *vs.* komisjon, C-501/11 P, EKL, EU:C:2013:522, punkt 108).

122 Piisab, kui komisjon tõendab, et emaettevõtjale kuulub sajaprotsendiline osalus tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis, et eeldada, et emaettevõtja tegelikult avaldab otsustavat mõju tütarettevõtja turunduspoliitikale. Seega võib komisjon pidada tütarettevõtjale määratud trahvi maksmise eest solidaarselt vastutavaks emaettevõtjat, välja arvatud juhul, kui emaettevõtja, kel lasub kohustus see eeldus ümber lükata, esitab piisavaid tõendeid, mis kinnitavad, et tema tütarettevõtja tegutseb turul iseseisvalt (vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

123 Olgu täpsustatud, et kuigi Euroopa Kohus viitas oma praktikas lisaks 100% osalusele tütarettevõtja kapitalis ka muudele asjaoludele nagu see, et emaettevõtja mõju tütarettevõtja kaubandusstrateegiale ei vaidlustatud ja äriühinguid esindati haldusmenetluses koos, ei tõstnud Euroopa Kohus neid asjaolud esile üksnes eesmärgiga seada eelduse kohaldamise võimalus sõltuvusse sellest, kas on esitatud täiendavaid tõendeid emaettevõtja tegeliku otsustava mõju avaldamise kohta. Teisisõnu, komisjon ei pea selleks, et kasutada otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldust konkreetses asjas, esitama täiendavaid tõendeid võrreldes nendega, mis tõendavad selle eelduse kohaldatavust ja kasutamist (vt selle kohta kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).

124 Lisaks põhineb otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus tõdemusel, et välja arvatud erandjuhtudel võib äriühing, kellel on tütarettevõtja kapitalis sajaprotsendiline osalus, ainult selle osaluse tõttu kapitalis mõjutada otsustavalt selle tütarettevõtja tegevust, ning teiseks saab selle mõjuvõimu tegeliku kasutamise puudumist tavaliselt kõige tõhusamalt tuvastada nendes üksustes, kelle suhtes sellist eeldust kohaldatakse. Neil asjaoludel kaotaks eeldus mõtte, kui piisaks sellest, et asjaomane isik vaidlustab selle eelduse lihtsalt alusetuid väiteid esitades (kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punktid 60 ja 61).

125 Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et ainuüksi see, et emaettevõtja on valdusühing, ei ole piisav, et välistada, et ta avaldas tütarettevõtjale otsustavat mõju. Nimelt valdusühing, kes äriühingute kontsernis eelkõige koordineerib kontsernisiseseid rahalisi investeeringuid, koondab osalusi erinevates äriühingutes ja tema ülesanne on tagada ühtne juhtimine eelkõige eelarve kontrollimise kaudu (vt selle kohta kohtuotsused, 8.10.2008, Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik *vs.* komisjon, T-69/04, EKL, EU:T:2008:415, punkt 63; 13.7.2011, Shell Petroleum jt *vs.* komisjon, T-38/07, EKL, EU:T:2011:355, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 29.6.2012, E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, T-360/09, EKL, EU:T:2012:332, punkt 283).

126 Tegemaks kindlaks, kas tütarettevõtja määrab oma tegevuse turul kindlaks iseseisvalt, tuleb võtta arvesse kogu asjakohast teavet majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete kohta, mis seda tütarettevõtjat ja emaettevõtjat seovad ja mis võivad sõltuvalt olukorrast muutuda, ja seega ei ole nende loetelu ammendav (kohtuotsus, 10.9.2009, Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, C-97/08 P, EKL, EU:C:2009:536 punkt 74).

127 Seda hinnangut ei tohi piirata ainult aspektidega, mis puudutavad tütarettevõtja kaubanduspoliitikat selle kitsas tähenduses, näiteks turustusstrateegia või hinnapoliitikaga. Otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldust ei saa ümber lükata pelgalt tõendamisega, et tütarettevõtja juhib ise neid kaubanduspoliitika konkreetseid aspekte, selleks juhiseid saamata (vt kohtuotsus, 16.6.2011, FMC *vs.* komisjon, T-197/06, EKL, EU:T:2011:282, punkt 105 ja seal viidatud kohtupraktika).

128 Arvestades, et tütarettevõtja iseseisvust ei hinnata üksnes ettevõtja igapäevase juhtimise aspektist, ei piisa selles suhtes tütarettevõtja iseseisvuse tõendamiseks asjaolust, et tütarettevõtja ei rakendanud emaettevõtja kasuks asjaomasel turul spetsiifilist teavitamispoliitikat (kohtuotsus FMC *vs.* komisjon, punkt 127 eespool, EU:T:2011:282, punkt 145).

129 Lisaks ei tõenda asjaolu, et toimiku dokumentidest ei nähtu, et emaettevõtja ei andnud oma tütarettevõtjale juhiseid, et selliseid juhiseid olemas ei olnud (vt kohtuotsus, 7.6.2011, Arkema France jt *vs.* komisjon, T-217/06, EKL, EU:T:2011:251, punkt 118 ja seal viidatud kohtupraktika).

130 Liiati ei ole tütarettevõtja rikkuva tegevuse eest vastutuse panemiseks emaettevõtjale vaja tõendada seda, et emaettevõtja mõjutab tütarettevõtja poliitikat konkreetses valdkonnas, kus rikkumine aset leidis (kohtuotsused Shell Petroleum jt *vs.* komisjon, punkt 125 eespool, EU:T:2011:355, punkt 70, ja 13.7.2011, Eni *vs.* komisjon, T-39/07, EKL, EU:T:2011:356, punkt 97).

131 Lisaks võib emaettevõtjat tütarettevõtja toime pandud rikkumise eest vastutavaks pidada isegi siis, kui kontserni kuulub palju põhitegevusega tegelevaid äriühinguid (kohtuotsused, 20.4.1999, Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94, EKL, EU:T:1999:80, punkt 989, ning 27.9.2012, Shell Petroleum jt *vs.* komisjon, T-343/06, EKL, EU:T:2012:478, punkt 52).

132 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab ELTL artiklis 296 nõutav põhjendus vastama asjassepuutuva akti laadile ja sellest peab selgelt ja üheselt selguma akti andnud liidu institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikutel mõista võetud meetme põhjuseid ja pädeval kohtul teostada kontrolli. Põhjendamise nõuet tuleb hinnata juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ning seda huvi arvestades, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab, selgituste saamiseks. Ei ole nõutud, et põhjenduses oleksid eraldi välja toodud kõik asjassepuutuvad faktilised ja õiguslikud asjaolud, kuivõrd küsimust, kas akti põhjendus vastab ELTL artikli 296 nõuetele, tuleb hinnata mitte üksnes lähtuvalt akti sõnastusest, vaid samuti selle kontekstist ja asjaomase valdkonna õiguslikust regulatsioonist (kohtuotsused, 2.4.1998, komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, C-367/95 P, EKL, EU:C:1998:154, punkt 63; 30.9.2003, Saksamaa *vs.* komisjon, C-301/96, EKL, EU:C:2003:509, punkt 87, ja 22.6.2004, Portugal *vs.* komisjon, C-42/01, EKL, EU:C:2004:379, punkt 66).

133 Olgu meenutatud, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt nõuab proportsionaalsuse põhimõte, et liidu institutsioonide tegevus ei läheks kaugemale sellest, mis on asjaomaste õigusnormidega seatud legitiimsete eesmärkide saavutamiseks sobiv ja vajalik, ning juhul kui on võimalik valida mitme sobiva meetme vahel, tuleb rakendada kõige vähem piiravat meedet, ning tekitatud piirangud peavad olema vastavuses seatud eesmärkidega (vt kohtuotsus, 17.10.2013, Schaible, C-101/12, EKL, EU:C:2013:661, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

– Kolmanda väite põhjendatus

134 Hit Groep, kes ei vaidle vastu, et talle kuulus tütarettevõtja Nedri kapitalis 100% osalus, väidab sisuliselt, et kuna ta ise on valdusühing, ei olnud komisjonil võimalik tütarettevõtja kapitalis 100% osaluse alusel asuda seisukohale, et ta avaldas tütarettevõtjale otsustavat mõju.

135 Nimelt peab komisjon niisugust mõju tõendama, mida ta aga ei teinud, sest täiendavad tõendid, millele ta tugines, ei võimalda sellisele järeldusele jõuda.

136 Hageja väidab, et tema omalt poolt aga lükkas ümber otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse.

137 See argumentatsioon tuleb siiski tagasi lükata.

138 Kuna Hit Groepile kuulus 100% osalus tütarettevõtja kapitalis talle süüks pandaval rikkumisperioodil, võis komisjon tugineda otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldusele ning ta ei pidanud selle kohta muid tõendeid esitama (vt kohtuotsus Elf Aquitaine *vs.* komisjon, punkt 117 eespool, EU:C:2011:620, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).

139 Järelikult see, et komisjoni esitatud täiendavad tõendid (st 1994. aasta mai uurimine, juhtrühma olemasolu ja mõju ning Nedri avaldused) ei puutu asjasse, kui seda tõendatuks pidada, ei mõjutaks igal juhul kuidagi hageja vastutust, kuna otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus on piisav, et tuua kaasa Hit Groepi vastutus, kui viimane just ei ole suuteline seda eeldust ümber lükkama, mida ta aga teinud ei ole.

140 Nimelt asjaolu, et Hit Groep on valdusühing, mis ei tegele põhitegevusega, ei ole otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse ümberlükkamiseks piisav (vt selle kohta kohtuotsused Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik *vs.* komisjon, punkt 125 eespool, EU:T:2008:415, punkt 63; Shell Petroleum jt *vs.* komisjon, punkt 125 eespool, EU:T:2011:355, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika, ning E.ON Ruhrgas ja E.ON *vs.* komisjon, punkt 125 eespool, EU:T:2012:332, punkt 283) ega pööra tõendamiskoormist ümber, nagu väidab ekslikult Hit Groep.

141 Sellega seoses ei oma tähtsust asjaolu, et tulenevalt äriühingu vormist ja põhikirjajärgsest eesmärgist emaettevõtja ainult haldas osalusi (vt selle kohta kohtuotsused Schunk ja Schunk Kohlenstoff-Technik *vs.* komisjon, punkt 125 eespool, EU:T:2008:415, punkt 70, ja FMC *vs.* komisjon, punkt 127 eespool, EU:T:2011:282, punkt 130). Lisaks ei ole Nedri rikkumise emaettevõtjale süükspanemiseks vajalik tõendada, et Hit Groep mõjutas oma tütarettevõtja poliitikat konkreetses valdkonnas, kus rikkumine toime pandi (vt selle kohta kohtuotsused Shell Petroleum jt *vs.* komisjon, punkt 125 eespool, EU:T:2011:355, punkt 70, ja Eni *vs.* komisjon, punkt 130 eespool, EU:T:2011:356, punkt 97).

142 Järelikult ei piisa otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse ümberlükkamiseks ka tõsiasjast, et emaettevõtja ise ei tegutsenud pingestusterasesektoris, ning seetõttu tuleb selle kohta Hit Groepi esitatud argumentatsioon tagasi lükata.

143 Samuti tuleb tagasi lükata Hit Groepi argumentatsioon, mille kohaselt tuleneb asjade käigust, et tal ei olnud mõju tütarettevõtjale.

144 Nimelt ei saa otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldust ümber lükata pelgalt selle tõendamisega, et Nedri juhtis oma äripoliitikat *stricto sensu* nagu turustamis- või hinnastrateegiat Hit Groepilt selleks juhiseid saamata. Sellest järeldub, et tütarettevõtja iseseisvust ei saa ka tõendada pelgalt sellega, et ta juhtis iseseisvalt rikkumisega seotud toodete turustamise poliitika konkreetseid aspekte.

145 Arvestades, et Nedri iseseisvust ei hinnata üksnes ettevõtja igapäevase juhtimise aspektist, ei piisa tütarettevõtja iseseisvuse tõendamiseks asjaolust, et tütarettevõtja ei rakendanud emaettevõtja kasuks asjaomasel turul spetsiifilist teavitamispoliitikat (vt selle kohta kohtuotsus FMC *vs.* komisjon, punkt 127 eespool, EU:T:2011:282, punkt 105 jj ja seal viidatud kohtupraktika).

146 Ükski Hit Groepi esitatud tõend ei lükka järelikult ümber otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldust ning kolmas väide tuleb tagasi lükata.

– Esimese ja teise väite põhjendatus

147 Kuna eespool punktis 119 meenutatud Euroopa Kohtu praktika kohaselt ei ole tütarettevõtja toimepandud rikkumise tõttu trahve määrava otsuse emaettevõtjale adresseerimiseks vaja tuvastada emaettevõtja isiklikku seotust rikkumisega, ei ole tulemuslik Hit Groepi argumentatsioon, milles väidetakse, et rikkumist ei saa talle süüks panna, kuna ta ei ole seda toime pannud ega olnud selle kaastäideviija.

148 Selles osas ei olnud komisjon ka kohustatud vaidlustatud otsust konkreetselt põhjendama seoses rikkumise süükspanemisega Hit Groepile kui Nedri emaettevõtjale.

149 Järelikult tuleb esimene väide tervikuna tagasi lükata.

150 Seoses teise väitega tuleb meenutada, et konkurentsinormide tõhususe tagamiseks võib erandlikult olla vajalik omistada kartellis osalenud ettevõtja käitumist mitte selle esialgsele, vaid uuele käitajale, tingimusel et viimast võib põhjendatult pidada esialgse käitaja õigusjärglaseks, st et ta jätkab kartellis osalenud ettevõtte käitamist (vt selle kohta kohtujuristi ettepanek, Kokott, kohtuasi ETI jt, punkt 98 eespool, EU:C:2007:404, punktid 75 ja 76). Kui puuduks igasugune muu võimalus kohaldada karistust mõnele teisele ettevõtjale peale selle, kes rikkumise toime pani, võiksid ettevõtjad pääseda karistuse määramisest vaid seetõttu, et nende identiteeti muudetakse restruktureerimise, võõrandamise või teiste õiguslike või organisatsiooniliste muudatuste teel (vt selle kohta kohtuotsus ETI jt, punkt 98 eespool, EU:C:2007:775, punkt 41).

151 Euroopa Kohus on leidnud, et „majandusliku järjepidevuse” kriteerium kuulub kohaldamisele üksnes juhul, kui ettevõtte käitamise eest vastutav juriidiline isik on rikkumise toimepanemise järel õiguslikult lõppenud (kohtuotsused, 8.7.1999, komisjon *vs.* Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EKL, EU:C:1999:356, punkt 145, ja 20.3.2002, HFB jt *vs.* komisjon, T-9/99, EKL, EU:T:2002:70, punkt 104), või ettevõtja sisemiste ümberkorralduste puhul, kui esialgne käitaja õiguslikult küll ei lõpe, kuid ta ei tegele enam majandustegevusega asjaomasel turul, võttes sealjuures arvesse struktuurilisi sidemeid ettevõtte esialgse ja uue käitaja vahel (vt selle kohta kohtuotsused 7.1.2004, Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EKL, EU:C:2004:6, punkt 359, ning ETI jt, punkt 117 eespool, EU:C:2007:775, punkt 41).

152 Tuleb siiski tõdeda, nagu märgib komisjon, et Hit Groep ei ole üheski Euroopa Kohtu poolt silmas peetud olukorras.

153 Nedri ega Hit Groep ei ole lõppenud vaatamata sellele, et nad ei kuulu enam samasse kontserni, ning aset ei ole leidnud sisemine ümberkorraldus, mille raames oleks Hit Groepil omandajaga struktuurilisi sidemeid.

154 Järelikult ei ole käesolevas asjas kohaldatav majandusliku järjepidevuse kriteerium, mis põhjendaks rikkumise süükspanemist ainult tütarettevõtjale, ja Hit Groep ei saa tugineda sellele kohtupraktikale, et vaidlustada Nedri toimepandud rikkumise eest solidaarse vastutuse temale omistamist selle alusel, et ta kontrollis teda 100% ulatuses.

155 Liiati meenutas komisjon õigesti, et konkurentsiõiguse rikkumiste eest karistamisel ja sellega seotud trahvil on nii hoiatav kui ka karistav mõju ning et karistus on jätkuvalt kohaldatav emaettevõtjale, isegi kui viimane on küll oma majandustegevust piiranud nagu käesolevas asjas, kuid on säilinud juriidiline isik, mis võimaldab jätkuvalt talle karistuse määrata.

156 Hit Groepi argumentatsioon talle määratud karistuse tõhususe puudumise kohta ei ole seega tulemuslik. Hit Groepile karistuse määramine ei ole iseenesest kuidagi ebaproportsionaalne ega vastuolus ELTL artikli 101 eesmärgiga.

157 Lõpetuseks, hageja sõnul nähtub 24. märtsi 2011. aasta kohtuotsusest Pegler *vs.* komisjon (T-386/06, EKL, EU:T:2011:115), et komisjon ei saa määrata kindlaks tütarettevõtjale määratava trahvi summat endise emaettevõtja käibe alusel, kui otsuse vastuvõtmise hetkel oli ettevõtja jagunenud, sest endise emaettevõtja käive ei kajasta enam selle ettevõtja majandussuutlikkust.

158 Hit Groepi arvates nähtub sellest, et komisjon oleks seega pidanud trahvisumma kindlaks määrama, kohandades seda hageja tegelikule majandussuutlikkusele, mis tema piiratud käivet ja majandustegevuse puudumist arvestades oli vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal olematu; see oleks aga komisjoni pidanud viima ainult Nedri karistamiseni.

159 See argumentatsioon, millega seoses tuleb märkida, et see esitati sellisena alles repliigi staadiumis (punkt 2.14), ei saa siiski olla tulemuslik.

160 Esiteks puudutab kohtuotsuse Pegler *vs.* komisjon, punkt 157 eespool (EU:T:2011:115) punkt 133, millele hageja viitab, Nedri ja Hit Groepi faktilisest ja õiguslikus olukorrast erinevat olukorda. Nimelt puudutab see suuniste määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171) punkti 1.A neljanda ja viienda lõigu kohaldamist, mis käsitlevad trahvi suurendamist hoiatava mõju eesmärgil.

161 Teiseks on kohtupraktika kohaselt nii, et kui mitu trahvi määrava otsuse adressaati moodustab ettevõtja, st karistatava rikkumise toimepanemise eest vastutava majandusüksuse, veel ajal, mil otsus vastu võetakse, võib ülemmäära arvutada kõnealuse ettevõtja kogukäibe alusel, see tähendab kõiki äriühingu koosseisu kuulujaid kokku arvestades. Seevastu juhul, kui kõnealune majandusüksus on vahepeal lõhutud, on otsuse igal adressaadil õigus sellele, et tema suhtes kohaldatakse ülemmäära eraldi (kohtuotsus, 15.6.2005, Tokai Carbon jt *vs.* komisjon, T-71/03, T-74/03, T-87/03 ja T-91/03, EU:T:2005:220, punkt 390).

162 Komisjon arvutas 10% ülempiiri siiski ainult Hit Groepi käibe alusel, kuna viimane ei moodustanud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise ajal Nedriga enam ettevõtjat.

163 Osas, milles hageja soovib oma argumentatsioonis vaidlustada komisjoni poolt arvesse võetud võrdlusaasta, tuleb nentida, et see kattub neljanda väite esimese osaga, mis puudutab just nimelt seda küsimust ja millele tuleb viidata.

164 Järelikult tuleb see argument põhjendamatuse tõttu tagasi lükata, ilma et selle vastuvõetavuse osas oleks vaja võtta seisukoht.

165 Järelikult tuleb teine väide tervikuna tagasi lükata.

Neljas väide, et Hit Groepile määratud trahvi kindlaksmääramisel arvesse võetud tegurite puhul on tehtud mitu viga

Esimene osa, et komisjon on rikkunud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõiget 2 ning proportsionaalsuse ja hea halduse põhimõtteid, võttes vääralt arvesse Hit Groepi 2003. aasta käibe

– Poolte argumendid

166 Hit Groep väidab sisuliselt, et komisjon tugines vääralt kohtupraktikale, mis tuleneb 7. juuni 2007. aasta kohtuotsusest Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon (C-76/06 P, EKL, EU:C:2007:326), milles käsitletakse olukorda, kus ettevõtjal ei ole mingit tegevust ja ta ei saa mingit käivet vaidlustatud otsuse vastuvõtmisele eelneval aastal, selleks et võtta tema puhul aluseks 2003. aasta käive, mis sellel aastal oli 69 345 000 eurot, mitte 2009. aasta käive, milleks oli 152 257 eurot.

167 Hit Groep on seisukohal, et arvesse tuleb võtta selles osas seda, et ta on valdusühing, mille tavategevus seisneb osaluste omandamises, nende hoidmises, intressi saamises ja nende osaluste müümises. Tema olukord erineb selles suhtes olukorrast, millega oli tegemist kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon, punkt 166 eespool (EU:C:2007:326), kus ettevõtja ei olnud valdusühing, vaid põhitegevusega tegelev ettevõtja.

168 Hageja sõnul areneb valdusühingu käive tegelikult paralleelselt tema finantstegevusega ning suhteliselt piiratud finantsreservi säilitamist ja üliväikest käivet aastate jooksul tuleb pidada valdusühingu normaalseks tegevuseks.

169 Hit Groep täpsustab, et samuti erineb tema olukord olukorrast, mis esines kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon, punkt 166 eespool (EU:C:2007:326), kuna erinevalt viimati nimetatud kohtuasjast on tema puhul tegemist ligi seitsmeaastase ajavahemikuga, mil tal oli küll aeglustunud tegevus, kuid mida tuleb siiski pidada tema normaalseks tegevuseks.

170 Järelikult kaldus komisjon määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikest 2 põhjendamatult kõrvale.

171 Lisaks nähtub tema sõnul kohtuotsusest Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon, punkt 166 eespool (EU:C:2007:326), et määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud 10% ülempiiri eesmärk on vältida, et trahv oleks ettevõtja suurusega võrreldes ebaproportsionaalne, ning et see eeldab, et asjassepuutuv ettevõtja tegeleks mingi äritegevusega ajal, mil talle trahv määratakse.

172 Hit Groepi arvates tuleneb sellest, et komisjon oleks pidanud kontrollima trahvi proportsionaalsust, mida ta aga proportsionaalsuse ja hea halduse põhimõtteid rikkudes ei teinud vaatamata sellele, et tal olid selleks kõik vajalikud tõendid.

173 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

– Üldkohtu hinnang

174 Määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 teise lõigu kohaselt võib komisjon oma otsusega määrata ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahve, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu rikuvad ELTL artiklit 101 või 102. Ühegi rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahv ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibest.

175 Euroopa Kohus on täpsustanud, et määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 kehtestatud käibe ülempiiri eesmärk on vältida seda, et komisjoni määratud trahvid oleksid ettevõtja suurusega võrreldes ebaproportsionaalsed (kohtuotsus Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon, punkt 166 eespool, EU:C:2007:326, punkt 24).

176 Tegu on seega piiriga, mida ühetaoliselt kohaldatakse kõigile ettevõtjatele ja mis on väljendatud sõltuvalt iga ettevõtja suurusest ning millel on eripärane ja iseseisev eesmärk, võrreldes rikkumise raskusastme ja kestuse kriteeriumide eesmärgiga. Selle ainsaks võimalikuks tagajärjeks on see, et nende kriteeriumide põhjal arvutatud trahvisummat vähendatakse kuni lubatud ülempiirini. Ülempiiri kohaldamine tähendab, et asjaomane ettevõtja ei maksa trahvi, mida nende kriteeriumide põhjal tuleks maksta (kohtuotsus, 28.6.2005, Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EKL, EU:C:2005:408, punktid 281–283).

177 Teisesõnu on iga rikkumises osalenud ettevõtja käibe suhtes määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 kehtestatud 10% ülempiiri eesmärk eelkõige vältida, et sellest ülempiirist suurema trahvisumma määramine ületaks ettevõtja maksevõimet ajal, mil komisjon ta rikkumise eest vastutavaks tunnistab ja talle rahalise karistuse määrab (kohtuotsus, 4.9.2014, YKK jt *vs.* komisjon, C-408/12 P, EKL, EU:C:2014:2153, punkt 63).

178 Mis puudutab „eelmist majandusaastat" määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 teise lõigu tähenduses, siis peetakse selles põhimõtteliselt silmas otsuse vastuvõtmise kuupäeval asjassepuutuva ettevõtja viimast tervet majandusaastat (kohtuotsus, 28.4.2010, Gütermann ja Zwicky *vs.* komisjon, T-456/05 ja T-457/05, EKL, EU:T:2010:168, punkt 80; vt selle kohta ka kohtuotsus Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon, punkt 166 eespool, EU:C:2007:326, punkt 32).

179 Nii määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 teise lõigu süsteemi eesmärkidest kui ka eespool punktis 166 viidatud kohtupraktikast tuleneb, et 10% ülempiiri kohaldamine eeldab esiteks seda, et komisjonile on teada otsuse vastuvõtmisele eelneva viimase majandusaasta käive, ja teiseks seda, et need andmed väljendavad tervet majandusaastat normaalse majandustegevusega 12 kuu jooksul (kohtuotsused, 29.11.2005, Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon, T-33/02, EKL, EU:T:2005:428, punkt 38, ning Gütermann ja Zwicky *vs.* komisjon, punkt 178 eespool, EU:T:2010:168, punkt 95).

180 Kuigi eespool punktis 166 viidatud kohtuotsusest Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon (EU:C:2007:326, punkt 32) nähtub, et määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 ette nähtud trahvi ülempiiri arvutamisel peab komisjon põhimõtteliselt arvesse võtma asjassepuutuva ettevõtja käibe trahvi määrava otsuse vastuvõtmise kuupäeval viimasel tervel majandusaastal, tuleneb selle normistiku, mille osa see säte on, kontekstist ja eesmärkidest, et kui komisjoni otsuse vastuvõtmisele eelneva majandusaasta käive ei vasta viimasele tervele majandusaastale normaalse majandustegevusega 12 kuu jooksul ning seega ei anna mingeid kasulikke andmeid asjaomase ettevõtja tegelikust majanduslikust olukorrast ega talle määratava trahvi sobivast tasemest, ei saa seda käivet trahvi ülempiiri kindlaksmääramisel aluseks võtta. Viimasena nimetatud juhul, mis leiab aset ainult erandlikel asjaoludel, on komisjonil kohustus võtta trahvi ülempiiri arvutamisel aluseks viimane terve majandusaasta, mis väljendab normaalse majandustegevusega tervet majandusaastat (kohtuotsus, 12.12.2012, 1. garantovaná *vs.* komisjon, T-392/09, EU:T:2012:674, punkt 86, mis apellatsiooniastmes jäeti muutmata kohtuotsusega, 15.5.2014, 1. garantovaná *vs.* komisjon, C-90/13 P, EU:C:2014:326).

181 Käesolevas asjas ei ole vaidlust selles, et 2009. aasta septembris teatas Hit Groep komisjonile vastuseks viimase ühele küsimusele, et ta võõrandas Nedri 17. jaanuaril 2002 ja kõik muud osalused 1. novembril 2004 ning et ta lõpetas sellest tulenevalt igasuguse põhitegevuse alates viimati nimetatud kuupäevast (hagiavalduse lisa A 13, lk 223 ja 224). Hit Groep edastas talle veel aastate 2003 ja 2004 käibe.

182 Eespool punktides 179 ja 168 meenutatud kohtupraktikat arvestades tuleb järelikult asuda seisukohale, et komisjon leidis viga tegemata, et kuna 2009. aasta majandusaasta käive ei andnud mingit kasulikku teavet asjassepuutuva ettevõtja tegeliku majandusliku olukorra kohta, siis tuli määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 teises lõigus ette nähtud 10% ülempiiri arvutamisel aluseks võtta käive aastal 2003, mis on ettevõtja viimane terve majandusaasta normaalse majandustegevusega 12 kuu jooksul.

183 Samuti tuleb tagasi lükata hageja väited selle kohta, et ta on valdusühing ning et seda, et ta säilitas suhteliselt piiratud finantsreservi ja üliväikese käibe mitme aasta (aastatel 2005–2009) jooksul, saab pidada valdusühingu normaalse tegevusega majandusaastaks, mistõttu on põhjendatud tema 2009. aasta käibe aluseks võtmine.

184 Nimelt on need väited vastuolus hageja enda avaldustega põhitegevuse lõpetamise kohta 2004. aastal, mis tegelikult kinnitavad, et ettevõtja „viimane terve majandusaasta normaalse majandustegevusega" 12 kuu jooksul oli 2003, mitte 2009.

185 Veel meenutab hageja, et valdusühingu tavategevus seisneb osaluste omandamises, nende hoidmises, intressi saamises ja nende osaluste müümises. Tuleb aga tõdeda, et ta müüs kõik oma osalused ära 2004. aastal ja et pärast seda kuupäeva tema enda öeldu kohaselt ta üksnes säilitas piiratud finantsreservi ja üliväikse käibe, mis ei ole piisav, et tõendada otsustavalt selle äriühingu normaalse majandustegevuse olemasolu (vt selle kohta kohtuotsused Britannia Alloys & Chemicals *vs.* komisjon, punkt 179 eespool, EU:T:2005:428, punkt 48 jj, ning Gütermann ja Zwicky *vs.* komisjon, punkt 178 eespool, EU:T:2010:168, punkt 102).

186 Järelikult ei rikkunud komisjon määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 teist lõiku, nagu Euroopa Kohus on seda tõlgendanud.

187 Sellest järeldub, et võttes määruse nr 1/2003 artikli 23 lõikes 2 kehtestatud 10% ülempiiri arvutamisel aluseks 2003. majandusaasta, ei rikkunud komisjon proportsionaalsuse põhimõtet ega hea halduse põhimõtet, kuna ta võttis arvesse, nagu ta oli kohustatud, hageja viimase terve majandusaasta normaalse majandustegevusega 12 kuu jooksul.

188 Järelikult tuleb neljanda väite esimene osa tagasi lükata.

Teine väiteosa, et Hit Groepile oleks tulnud kohaldada trahvi vähendamist, mida võimaldati Nedrile leebema kohtlemise teatise alusel

– Poolte argumendid

189 Hit Groep leiab sisuliselt, et kuna ta oli solidaarselt vastutav ainult tütarettevõtja rikkumises osalemisest tingituna tema endisele tütarettevõtjale määratud trahvi maksmise eest, oleks tema trahvi tulnud automaatselt vähendada sarnaselt leebema kohtlemise taotluse alusel Nedri trahvi vähendamisega, kuid komisjon keeldus sellest ekslikult. Vahepeal toimunud Nedri müük ei oma selles suhtes mingeid tagajärgi, nagu see müük ei oma tagajärgi ka tema solidaarse vastutuse suhtes.

190 Ta väidab, et kui rikkumise eest vastutuse tuvastamine rajaneb ettevõtja mõistel ja kui ta on solidaarselt vastutav Nedri kapitalis 100% osaluse tõttu, tuleb trahvisumma kindlaksmääramisel samuti kindlaks teha sellest vastutusest tulenevate tagajärgede mõju. Sellega seoses vaidleb ta vastu komisjon argumentatsioonile, mille kohaselt on niisugune lähenemisviis vastuolus leebema kohtlemise teatise loogikaga, ning väidab, et vastupidi komisjoni väidetule ei ole ta trahvisumma kindlaksmääramise küsimuses „üks teine ettevõtja".

191 Veel leiab ta, et komisjon ei saa tugineda kohtupraktikale, mis tuleneb 30. septembri 2009. aasta kohtuotsusest Hoechst *vs.* komisjon (T-161/05, EKL, EU:T:2009:366), mis ei käsitle tema juhtumiga sarnast juhtumit.

192 Nimelt ei pannud rikkumist toime järgemööda tema ise ja Nedri, vaid Nedri üksi ajavahemiku osas 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002.

193 Hit Groep on ka seisukohal, et talle ei saa ette heita seda, et ta ei esitanud leebema kohtlemise taotlust, kuna ta ei olnud millestki teadlik ja tal ei olnud järelikult mingit asjakohast teavet.

194 Selles suhtes ei oma tähtsust see, et ta võis olla kõnealusest menetlusest teadlik aastatel 2003 ja 2004, kui komisjon oli esitanud teabenõuded, sest ta ise oli Nedri 2002. aastal ära müünud ning tal ei olnud pärast seda enam juurdepääsu mis tahes teabele.

195 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

– Üldkohtu hinnang

196 Kohtupraktikast nähtub, et ainult leebema kohtlemise teatise alusel komisjoniga koostööd teinud ettevõtjal võib selle teatise alusel vähendada trahvi, mis oleks ilma sellise koostööta määratud. Seda vähendamist ei saa laiendada äriühingule, kes kõnealuse rikkumise teatud ajavahemiku vältel kuulus ettevõtjast moodustunud ühte majandusüksusse, kuid kes ei olnud enam selle majandusüksuse osa hetkel, kui viimati nimetatud ettevõtja komisjoniga koostööd tegi. Arvestades nimelt leebema kohtlemise teatise eesmärki, milleks on soodustada liidu konkurentsiõigust rikkuva tegevuse avastamist, ning soovides tagada selle õiguse tõhusat kohaldamist, ei ole mingit õigustust, et trahvi vähendamist, mida kohaldati ettevõtjale tema koostöö eest komisjoniga, laiendataks ettevõtjale, kes küll minevikus oli kontrollinud kõnealuse rikkumisega seotud tegevusvaldkonda, kuid ei olnud ise kaasa aidanud selle rikkumise avastamisele (kohtuotsus, 30.4.2014, FLSmidth *vs.* komisjon, C-238/12 P, EKL, EU:C:2014:284, punktid 83 ja 85, ning Hoechst *vs.* komisjon, punkt 191 eespool, EU:T:2009:366, punkt 76).

197 Käesolevas asjas ei kontrollinud Hit Groep Nedrit enam ajal, mil viimane taotles leebema kohtlemise teatise kohaldamist, ega panustanud rikkumise avastamisse. Nimelt täpsustab hageja ise, et ta ei olnud millestki teadlik ning tal ei olnud seega mingit asjakohast teavet, mille ta oleks saanud komisjonile teatavaks teha.

198 Seega ei saa talle kohaldada Nedrile võimaldatud trahvi vähendamist.

199 Lisaks olgu meenutatud, et Hit Groepi peeti põhjendatult (vt eespool punktid 119 ja 147) vastutavaks rikkumise toimepanemise eest ajavahemikus 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002, kuna ta avaldas tütarettevõtjale otsustavat mõju, nagu nähtub vaidlustatud otsuse artikli 1 punkti 9 alapunktist b. Neid kahte äriühingut, kes moodustasid ühe ettevõtja konkurentsiõiguse tähenduses, peeti seejärel solidaarselt vastutavaks neile määratud trahvi ühe osa eest.

200 Hit Groepi argumentatsioon, mille kohaselt pani rikkumise toime ainult Nedri ning teda peeti vastutavaks üksnes solidaarselt, tuleneb seega vaidlustatud otsuse väärast tõlgendamisest.

201 Järelikult tuleb neljanda väite teine osa tagasi lükata.

Neljanda väite kolmas osa, mille kohaselt esiteks Nedrile määratud trahvi maksmise eest solidaarselt vastutavana oleks Hit Groepi tulnud vastutavaks pidada *prorata temporis* vaid ühe osa talle määratud trahvi maksmise eest ning teiseks arvutas komisjon ekslikult Hit Groepile määratud trahvi eraldi, ning neljanda väite neljas osa, et rikutud on proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid

– Poolte argumendid

202 Hit Groep väidab sisuliselt, et teda peeti vastutavaks üksnes Nedri emaettevõtjana, mitte ELTL artikli 101 rikkumise alusel, mille ta ise toime pani. Ta on seisukohal, et vaidlustatud otsusest nähtub nimelt, et komisjon pidas teda vastutavaks üksnes Nedrile ajavahemiku eest 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002 määratud trahvi maksmise eest.

203 Hit Groep leiab, et Nedri trahvist talle suurema trahvi määramine on selle hinnanguga vastuolus, sest tema vastutus ei saa vastavalt 24. märtsi 2011. aasta kohtuotsusele Tomkins *vs.* komisjon (T-382/06, EKL, EU:T:2011:112) ületada Nedri vastutust.

204 Hageja arvates oleks talle nimelt tulnud solidaarselt määrata 48 200/24-ndikku Nedrile määratud trahvist *prorata temporis*. Niisugune proportsionaalne arvutus oleks nimelt kooskõlas kohtupraktikaga (kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 126 eespool, EU:C:2009:536). Talle määratud trahv on järelikult ebaproportsionaalne.

205 Hageja täpsustab, et komisjon tugineb oma seisukoha põhjendamiseks küll mitmele Euroopa Kohtu ja Üldkohtu otsusele (kohtuotsused, 16.11.2000, Stora Kopparbergs Bergslags *vs.* komisjon, C-286/98 P, EKL, EU:C:2000:630; Cascades *vs.* komisjon, C-279/98 P, EKL, EU:C:2000:626; 17.12..1991, Enichem Anic *vs.* komisjon, T-6/89, EKL, EU:T:1991:74, ning HFB jt *vs.* komisjon, punkt 151 eespool, EU:T:2002:70), kuid see kohtupraktika ei puutu asjasse, sest nendes asjades oli emaettevõtja rikkumise kaastäideviija, erinevalt tema olukorrast.

206 Veel väidab Hit Groep sisuliselt, et käibe 10% ülempiiri kohaldamine ei ole piisav, et muuta käesolevas asjas trahvisumma proportsionaalseks, ning et pärast selle ülempiiri kohaldamist oleks tulnud arvesse võtta tema isikliku vastutuse kestust. Sellega seoses täpsustab ta, et 3. märtsi 2011. aasta kohtuotsus Siemens ja VA Tech Transmission & Distribution *vs.* komisjon (T-122/07–T-124/07, EKL, EU:T:2011:70) kinnitab, et trahvisumma arvutamine ei lõpe 10% ülempiiri kohaldamisega ja et komisjonil on selles staadiumis veel kohustus hinnata määratud trahvi lõppsummasid proportsionaalsuse põhimõtte seisukohast.

207 Hit Groep väidab, et trahv, mis talle määrati ja mis puudutab rikkumist, mis kestis neli aastat, on nimelt 27% suurem trahvist, mis määrati Nedrile, kelle puhul võeti aluseks 18 aasta ja 8 kuu pikkune rikkumisperiood.

208 Tema arvates aga ei piisa tema ja Nedri vahelise diskrimineerimise lõpetamiseks 10% ülempiiri kohaldamisest.

209 Komisjon oleks võinud seda korrigeerida Hit Groepi maksevõime hindamisel, kuid lisaks sellele oli komisjonil võimalik probleem lahendada proportsionaalsuse põhimõtte ja võrdse kohtlemise põhimõtte alusel.

210 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

– Üldkohtu hinnang

211 Esiteks, Hit Groepi peeti põhjendatult vastutavaks rikkumise toimepanemise eest ajavahemikus 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002, kuna ta avaldas oma tütarettevõtjale otsustavat mõju, nagu nähtub vaidlustatud otsuse artikli 1 punkti 9 alapunktist b. Neid kahte äriühingut, kes moodustasid ühe ettevõtja konkurentsiõiguse tähenduses, peeti seejärel solidaarselt vastutavaks 5 056 500 euro suuruse trahvi eest, kusjuures Hit Groepile määrati veel trahv summas 1 877 500 eurot.

212 Eespool punktides 146–187 esitatud põhjustel tuleb tagasi lükata Hit Groepi argumentatsioon, mille kohaselt pani rikkumise toime ainult Nedri ning teda peeti vastutavaks üksnes solidaarselt, sest see argumentatsioon tuleneb vaidlustatud otsuse väärast tõlgendamisest.

213 Teiseks on küll leitud, et kui emaettevõtja ei ole keelatud kokkuleppes otseselt osalenud ja teda peeti rikkumise eest vastutavaks ainult tema tütarettevõtja osalemise tõttu keelatud kokkuleppes, on emaettevõtja vastutus puhtalt tuletatud, kõrval- ja tütarettevõtja vastutusest sõltuv vastutus ning see ei saa seega ületada tütarettevõtja vastutust (kohtuotsus Tomkins *vs.* komisjon, punkt 203 eespool, EU:T:2011:112, punkt 38, mis apellatsiooniastmes jäeti muutmata kohtuotsusega, 22.1.2013, komisjon *vs.* Tomkins, C-286/11 P, EKL, EU:C:2013:29, punkt 39).

214 Kuid see kohtupraktika ei takista juhul, kui kaks eraldiseisvat juriidilist isikut nagu emaettevõtja ja tütarettevõtja ei moodusta nendele trahvi määramise otsuse vastuvõtmise ajal enam ettevõtjat ELTL artikli 101 tähenduses, trahvi arvutamisel arvesse võtmast kummagi eriomaseid asjaolusid.

215 Seega olukorras, kus kaks eraldiseisvat juriidilist isikut, näiteks emaettevõtja ja tema tütarettevõtja, ei moodusta konkurentsieeskirjade rikkumise eest trahvi määramise otsuse vastuvõtmise ajal enam ettevõtjat ELTL artikli 101 tähenduses, on mõlemal neist õigus sellele, et neile kohaldataks individuaalselt käibe 10% ülempiiri (kohtuotsus, 26.11.2013, Kendrion *vs.* komisjon, C-50/12 P, EKL, EU:C:2013:771, punkt 57).

216 Sama kehtib ka leebema kohtlemise võimaliku kohaldamise kohta, mida ei saa nõuda äriühing, kes kõnealuse rikkumise teatud ajavahemiku vältel kuulus ettevõtjast moodustunud ühte majandusüksusse, kuid kes ei olnud enam selle majandusüksuse osa hetkel, kui viimati nimetatud ettevõtja komisjoniga koostööd tegi (vt eespool punktis 196 viidatud kohtupraktika).

217 Kolmandaks tuleb tõdeda, et käesolevas asjas määras komisjon kõigepealt kindlaks trahvi põhisumma (vaidlustatud otsuse jagu 19.1). Selle kindlaksmääramisel asus ta seisukohale, et aluseks tuleb võtta eri rikkumisperiood Nedri puhul (18 aastat ja 8 kuud) ning Hit Groepi puhul (4 aastat) (vaidlustatud otsuse põhjendus 956).

218 Selle alusel asus ta seisukohale, et Nedrile tuleb määrata trahv summas 113 000 000 eurot ja Hit Groepile tuleb määrata trahv summas 29 000 000 eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 963 esimesest muutmisotsusest tulenevas redaktsioonis).

219 Kuna kergendavaid või raskendavaid asjaolusid ei esinenud, asus ta seejärel seisukohale, et Nedrile määratava trahvi summaks jääb 113 000 000 eurot ning Hit Groepile määratava trahvi summaks 29 000 000 eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 1057 esimesest muutmisotsusest tulenevas redaktsioonis).

220 Seejärel kohaldas ta õigesti mõlema ettevõtja käibe 10% ülempiiri (vaidlustatud otsuse põhjendus 1060; vt ka eespool punktis 215 meenutatud kohtupraktika).

221 Ta asus seisukohale, et Nedrile määratava trahvi summa on 6 742 000 eurot (ehk 10% Nedri 2009. aasta käibest) ning Hit Groepile määratava trahvi summa 6 934 000 eurot ehk 10% Hit Groepi 2003. aasta käibest (vaidlustatud otsuse põhjendus 1071 esimesest muutmisotsusest tulenevas redaktsioonis).

222 Seejärel vähendas ta õigesti Nedri trahvi 25% võrra tehtud koostöö alusel, kusjuures hagejale ei saanud seda kohaldada (vaidlustatud otsuse põhjendus 1087; vt ka eespool punktis 196 meenutatud kohtupraktika).

223 Sel alusel leidis ta, et Nedrile määratava trahvi summa on 5 056 000 eurot ja et Hit Groepile määratava trahvi summa 6 934 000 eurot (vaidlustatud otsuse põhjendus 1057), kusjuures Hit Groep ja Nedri vastutavad solidaarselt esimese trahvi maksmise eest summas 5 056 000 eurot (vaidlustatud otsuse artikkel 2).

224 Hit Groep leiab sisuliselt, et talle määratud trahv, mis on suurem Nedrile määratud trahvist, ei kajasta õigesti rikkumise kestust, mis nende kummagi puhul tuvastati, st 18 aastat ja 8 kuud Nedri puhul ja ainult 4 aastat Hit Groepi puhul.

225 Siiski tuleb arvesse võtta asjaolu, et nendele kahele äriühingule määratud trahvi lõppsummad saadi nii, et esiteks kohaldati nende käibe 10% ülempiiri (kohtuotsus Kendrion *vs.* komisjon, punkt 215 eespool, EU:C:2013:771, punktid 57 ja 58) ning teiseks vähendati leebema kohtlemise alusel Nedri trahvi.

226 Nimelt võttis enne selle ülempiiri kohaldamist kummalegi äriühingule määratav trahv nõuetekohaselt arvesse kummagi vastutuse kestust ning õigesti erinevaid võrdlusaastaid 10% ülempiiri kohaldamisel aluseks võetava käibe küsimuses.

227 Komisjon järgis seega võrdse kohtlemise põhimõtet, kuna kahe äriühingu olukordades ilmnenud erinevused võeti nõuetekohaselt arvesse (vt selle kohta kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, punkt 176 eespool, EU:C:2005:408, punktid 321–323).

228 Seoses proportsionaalsuse põhimõtte rikkumisega tuleb asuda seisukohale, et peale selle, et komisjon võttis arvesse kummagi äriühingu rikkumisperioodi kestuse, et tagada neile määratava karistuse proportsionaalsus, ei saa see rikkumine tuleneda ainuüksi väitest, et kummalegi äriühingule määratud trahvi lõppsumma on erinev (vt selle kohta kohtuotsus, 4.7.2006, Hoek Loos *vs.* komisjon, T-304/02, EKL, EU:T:2006:184, punktid 85 ja 86).

229 Järelikult tuleb neljanda väite kolmas ja neljas osa ning sellest tulenevalt see väide tervikuna tagasi lükata.

Viies väide, mis on esitatud teise võimalusena ja mille kohaselt on komisjon ületanud mõistlikku aega

Poolte argumendid

230 Hit Groep väidab, et mõistliku aja järgimine konkurentsivaldkonna haldusmenetlustes on õiguse üldpõhimõte.

231 Ta lisab, et mõistliku aja ületamine võib kaasa tuua lõpliku otsuse tühistamise ja et juhul, kui tühistamine on välistatud, võidakse trahvisummat õigluse kaalutlustel vähendada, et saavutada õiglane hüvitamine.

232 Hit Groep meenutab, et tähtaja mõistlikkust tuleb hinnata juhtumi asjaolude alusel, võttes arvesse muu hulgas konteksti, poolte käitumist haldusmenetluses, juhtumi keerukust ja huvi, mis on asjassepuutuvatel isikutel juhtumi vastu. Samuti meenutab ta, et tähtaeg hakkab kulgema komisjoni esimese uurimistoimingu kuupäevast, millel on asjassepuutuvate ettevõtjate olukorrale märkimisväärne mõju. Samuti tuleb arvesse võtta keskmist aega sarnastes asjades.

233 Käesolevas asjas aga möödus 2002. aasta septembris läbi viidud kontrollidest lõpliku otsuse vastuvõtmiseni 2010. aasta juunis 94 kuud. Hit Groep leiab, et see aeg on seda enam ebamõistlik, et juhtumi aluseks on leebema kohtlemise taotlused, mis võimaldasid komisjonil rikkumist tõendada. Lisaks ei ole viivitust menetluses mingil moel põhjustanud Hit Groepi käitumine. Komisjon aga ei vähendanud absoluutselt trahvisummat mõistliku aja ületamise tõttu. Hit Groep palub seetõttu Üldkohtul trahvi vähendada ulatuses, mida kohus sobivaks peab.

234 Viimaseks, Hit Groep on seisukohal, et tal ei ole kohustust tõendada, et tema kaitseõigusi on rikutud, kuna see nõue puudutab vaid vaidlustatud otsuse tühistamist; tema aga palus mõistliku aja ületamise tõttu üksnes trahvi vähendada.

235 Samuti ei pea ta tema arvates tuginema erilistele asjaoludele, mis põhjendavad trahvi vähendamist – võimalik et nullini –, kuna mõistliku aja ületamine on iseenesest Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 1 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 lõike 1 rikkumine. Tegemist ei ole täiendava vähendamisega võrreldes sellega, mida komisjon võimaldas. Järelikult peab komisjon tõendama, et esinevad erilised asjaolud, mis põhjendavad käesolevas asjas mõistliku aja ületamist.

236 Lõpetuseks, Hit Groep märgib, et varasemates asjades vähendas komisjon omal algatusel trahve haldusmenetluse sarnase kestuse alusel.

237 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

Üldkohtu hinnang

– Põhimõtete meeldetuletus

238 Esiteks on mõistlikust ajast kinnipidamine konkurentsipoliitikat puudutavas haldusmenetluses liidu õiguse üldpõhimõte, mille täitmist tagavad liidu kohtud (vt kohtuotsus, 19.12.2012, Heineken Nederland ja Heineken *vs.* komisjon, C-452/11 P, EU:C:2012:829, punkt 97 ja seal viidatud kohtupraktika).

239 Haldusmenetluse mõistliku aja põhimõtet on kinnitatud põhiõiguste harta artikli 41 lõikes 2, mille kohaselt „igaühel on õigus sellele, et liidu institutsioonid, organid ja asutused käsitleksid tema küsimusi erapooletult, õiglaselt ning mõistliku aja jooksul” (kohtuotsus, 5.6.2012, Imperial Chemical Industries *vs.* komisjon, T-214/06, EKL, EU:T:2012:275, punkt 284).

240 Teiseks tuleb menetluse kestuse mõistlikkust hinnata iga konkreetse juhtumi asjaolude põhjal, arvestades eelkõige juhtumi konteksti, poolte käitumist menetluse ajal, asja tähendust erinevatele osapooltele ja juhtumi keerukust (vt selle kohta kohtuotsus Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, punkt 131 eespool, EU:T:1999:80, punkt 126) ning vajaduse korral teavet või põhjendusi, mille komisjon võib esitada seoses haldusmenetluses tehtud menetlustoimingutega.

241 Kolmandaks on Euroopa Kohus leidnud, et haldusmenetluses võib hinnata kahte üksteisele järgnevat etappi, mis kumbki järgib omaenda sisemist loogikat. Esimene etapp, mis kestab vastuväiteteatise tegemiseni, algab hetkel, kui komisjon võtab vastavalt rikkumise kohta tehtud kaebusele temale liidu seadusandja poolt delegeeritud pädevust kasutades meetmeid ja peab võimaldama võtta seisukoha haldusmenetluse käigu kohta. Teine etapp järgneb omakorda vastuväiteteatisele ja kestab lõpliku otsuse tegemiseni. See peab võimaldama komisjonil võtta lõpliku seisukoha vaidlustatud rikkumise kohta (kohtuotsus, 21.9.2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, C-105/04 P, EKL, EU:C:2006:592, punkt 38).

242 Neljandaks nähtub kohtupraktikast, et mõistliku aja põhimõtte rikkumisel võib olla kahte liiki tagajärgi.

243 Esiteks, kui mõistliku aja ületamine avaldas mõju menetluse tulemusele, võib rikkumine kaasa tuua vaidlustatud otsuse tühistamise (vt selle kohta kohtuotsus, 21.9.2006, Technische Unie *vs.* komisjon, C-113/04 P, EKL, EU:C:2006:593, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

244 Olgu täpsustatud, et konkurentsieeskirjade kohaldamise korral võib mõistliku aja ületamine olla tühistamise põhjus üksnes rikkumisi tuvastava otsuse puhul, kui on tõendatud, et kõnealuse põhimõtte rikkumine on kahjustanud asjaomaste ettevõtjate kaitseõigusi. Peale selle spetsiifilise olukorra ei ole otsuse mõistliku aja jooksul tegemise kohustuse täitmata jätmisel mingit mõju määruse nr 1/2003 alusel toimuva haldusmenetluse õiguspärasusele (vt kohtuotsus, 16.12.2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, T-5/00 ja T-6/00, EKL, EU:T:2003:342, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika, mis selles küsimuses jäeti apellatsiooniastmes muutmata kohtuotsusega Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punkt 241 eespool, EU:C:2006:592, punktid 42 ja 43).

245 Kuna kaitseõiguste tagamine, mille põhimõttelist tähtsust Euroopa Kohus on oma kohtupraktikas korduvalt rõhutanud (kohtuotsus, 9.11.1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin *vs.* komisjon, 322/81, EKL, EU:C:1983:313, punkt 7), on ülioluline sellises menetluses nagu käesolev, tuleb takistada seda, et neid õigusi kahjustatakse uurimisetapi ülemäärase kestuse tõttu heastamatult ja et selline kestus võiks takistada tõendite esitamist, millega soovitakse ümber lükata sellise käitumise esinemist, mille tagajärjel võib tekkida asjaomaste ettevõtjate vastutus. Sel põhjusel ei tohi kaitseõiguste kasutamise võimaliku rikkumise kontrollimine piirduda selle etapi uurimisega, milles asjaosalised saavad kasutada oma õigusi täielikult, st haldusmenetluse teise etapiga. Kaitseõiguste tõhususe võimaliku nõrgenemise põhjuse hindamine peab hõlmama kogu menetlust, viidates menetluse kogukestusele (kohtuotsus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punkt 241 eespool, EU:C:2006:592, punkt 50).

246 Teiseks, kui mõistliku aja põhimõtte rikkumine ei mõjuta menetluse tulemust, võib Üldkohus täieliku pädevuse raames haldusmenetluse mõistliku aja ületamisest tuleneva rikkumise piisavalt heastada, vähendades vajaduse korral määratud trahvi summat (vt selle kohta kohtuotsus Technische Unie *vs.* komisjon, punkt 243 eespool, EU:C:2006:593, punktid 202–204, ja kohtuotsus, 16.6.2011, Heineken Nederland ja Heineken *vs.* komisjon, T-240/07, EKL, EU:T:2011:284, punktid 429 ja 434, mis apellatsiooniastmes jäeti muutmata kohtuotsusega Heineken Nederland ja Heineken *vs.* komisjon, punkt 238 eespool, EU:C:2012:829, punkt 100).

– Hindamine käesolevas asjas

247 Eeltoodust nähtub, et selleks, et pikka aega kestnud haldusmenetlus võiks kaasa tuua vaidlustatud otsuse tühistamise või trahvi vähendamise, peab selle menetluse kestus olema kvalifitseeritud ülemääraseks.

248 Käesolevas asjas koosnes haldusmenetlus neljast üksteisele järgnevast etapist.

249 Esimene etapp algas 9. jaanuaril 2002, kui Bundeskartellamt edastas komisjonile eespool punktis 26 mainitud dokumendid, ning lõppes 30. septembril 2008 vastuväiteteatise vastuvõtmisega.

250 Seejärel algas teine etapp (vt eespool punktid 37–42), mis lõppes 30. juunil 2010 esialgse otsuse vastuvõtmisega.

251 Pärast seda, kui oli esitatud esimene hagide seeria (mida on meenutatud eespool punktis 10), võttis komisjon 30. septembril 2010 vastu esimese muutmisotsuse (vt eespool punkt 4), et parandada mitmesugused vead, mille ta oli esialgses otsuses tuvastanud, ja sellega haldusmenetluse kolmas etapp lõppes.

252 Viimaseks, 4. aprillil 2011 lõppes haldusmenetluse neljas etapp sellega, et komisjon võttis vastu teise muutmisotsuse, milles ta vähendas trahve, mis olid määratud ühelt poolt ArcelorMittalile, ArcelorMittal Verderiole, ArcelorMittal Fontaine'ile ja ArcelorMittal Wire France'ile ning teiselt poolt SLM-ile ja Ori Martinile (vt eespool punkt 6).

253 Kohe tuleb märkida, et hageja väide puudutab vaid haldusmenetluse kahte esimest etappi.

254 17. detsembril 2013 esitas Üldkohus 2. mai 1991. aasta kodukorra artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames komisjonile kirjaliku küsimuse, et saada üksikasjalik kirjeldus toimingutest, mille komisjon tegi pärast kontrolle, mis leidsid aset 19. ja 20. septembril 2002, kuni esialgse otsuse vastuvõtmiseni.

255 Komisjon vastas küsimusele dokumendis, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 6. veebruaril 2014.

256 Üldkohtu kantselei edastas komisjoni vastuse koopia hagejale 7. veebruaril 2014.

257 Komisjon esitab oma vastuses üksikasjalikult ja veenvalt need kohustused, mille ta haldusmenetluse käigus täitis, ja põhjused, millest tulenevalt kestis menetlus 2002. aastast 2010. aastani.

258 Mitu tegurit selgitavad haldusmenetluse kestust käesolevas asjas.

259 Selles osas tuleb arvesse võtta keelatud kokkuleppe kestust (üle 18 aasta), selle eriti suurt geograafilist ulatust (keelatud kokkulepe puudutas suurt osa liikmesriikidest), keelatud kokkuleppe geograafilist ja ajalist korraldust (punktides 46–58 kirjeldatud eri klubid), eri klubide raames peetud koosolekute arvu (üle 500), asjassepuutuvate ettevõtjate arvu (17), leebema kohtlemise taotluste arvu (vt eespool punktid 27 ja 32 jj) ning nende dokumentide eriti suurt mahtu, mis esitati või saadi kontrollide käigus ja mis on koostatud eri keeltes ja mida komisjon analüüsima pidi, mitmesuguseid täiendavaid teabenõudeid, mille komisjon pidi asjassepuutuvatele äriühingutele saatma vastavalt sellele, kuidas keelatud kokkuleppest arusaamine arenes (vt eespool punkt 29 jj ning punkt 42 jj), vastuväiteteatise adressaatide arvu (üle 40), menetluskeelte arvu (8) ning maksevõimega seoses esitatud eri taotlusi (14).

260 Komisjoni esitatud teabe alusel, mis annab tunnustust juhtumi erilisest keerukusest, leiab Üldkohus, et vaatamata menetluse kahe esimese etapi erilisele pikkusele ei tule seda kvalifitseerida ülemääraseks. Järelikult ei ületanud komisjon mõistlikku aega ning viies väide tuleb seega tagasi lükata.

Kuues väide, mille Hit Groep esitas repliigis ning mille kohaselt võttis komisjon trahvisumma arvutamisel aluseks vale ajavahemiku

Poolte argumendid

261 Hit Groep väidab, et komisjon selgitas esimest korda kostja vastuse punktides 23–25 täielikult ja üksikasjalikult seda, kuidas ta arvutas talle määratud trahvisumma.

262 Ta leiab, et see arvutusmeetod ei nähtu vastuväiteteatisest ega vaidlustatud otsusest.

263 Hit Groep väidab, et põhisumma, mille alusel komisjon arvutas talle määratud trahvisumma, on 30 584 561 eurot. Kostja vastuse punkti 25 joonealusest märkusest nähtub pealegi, et see summa kajastab ajavahemikus 9. jaanuarist 1996 kuni 19. septembrini 2002 müüdud kauba väärtust.

264 Selles joonealuses märkuses on märgitud:

„Tegemist on ajavahemikus 9.1.1996 kuni 19.9.2002 müüdud kaupade väärtusega. Keelatud kokkuleppe iga viie perioodi osas (1.1.1984 kuni 31.12.1985; 1.1.1986 kuni 14.12.1992; 15.12.1992 kuni 31.12.1993; 1.1.94 kuni 8.1.1996; 9.1.1996 kuni 19.9.2002) tegi komisjon kindlaks müügiväärtuse, korrutas selle seejärel kestusele vastava teguriga. Selguse huvides korratakse muutmisotsuses seda müügiväärtust otsuse põhjendusele 935 lisatud tabelis."

265 Hit Groep lisab, et esimese muutmisotsusega lisati vaidlustatud otsuse põhjendusse 935 tabel, milles tema nime aga ei ole.

266 Ta väidab, et need täpsustused ilmnevad seega esimest korda alles kostja vastuses.

267 Ent ta meenutab, et teda peeti solidaarselt vastutavaks Nedri toime pandud rikkumise eest 1. jaanuarist 1998 kuni 17. jaanuarini 2002, samas kui komisjon võttis Nedri müügiväärtuse kindlakstegemisel aluseks ajavahemiku 9. jaanuarist 1996 kuni 19. septembrini 2002.

268 Seetõttu leiab ta, et talle määrati trahv tunduvalt pikema perioodi alusel kui periood, mille eest ta oleks tulnud vastutavaks pidada.

269 Kuid tema sõnul tuleb trahvisumma arvutamisel arvesse võtta nende aastate arv, mille eest ettevõtjat vastutavaks peetakse.

270 Hit Groep lisab lõpuks, et teise muutmisotsuse põhjendusest 5 tuleneb, et komisjon peab emaettevõtjaid solidaarselt vastutavaks „üksnes trahvi osa eest, mis vastab perioodile, mil emaettevõtja moodustas asjaomaste tütarettevõtjatega ühe ettevõtja", talle aga määrati Nedri trahvist suurem trahv.

271 Komisjon ei nõustu nende argumentidega.

Üldkohtu hinnang

272 Hit Groep palus 6. mai ja 26. juuli 2011. aasta kirjas Üldkohtult luba täiendada oma väiteid pärast seda, kui ta enda sõnul oli tutvunud teabega, mis puudutas trahvi arvutamise meetodit, mis esimest korda oli esitatud komisjoni kostja vastuses.

273 6. mai 2011. aasta kiri saabus tähtaja jooksul, mis oli talle antud repliigi esitamiseks ja mis lõppes 17. mail 2011.

274 Komisjon väidab sisuliselt, et kõnealune teave oli juba kättesaadav nii esialgses otsuses (põhjendus 927 jj) kui ka esimeses muutmisotsuses (põhjendused 930 ja 932 ning lisas esitatud tabel) ning et see on uus väide, mis on järelikult vastuvõetamatu.

275 Esiteks tuleb märkida, et vaidlustatud otsuse põhjendused 930, 932 ja 933 kõlavad järgmiselt:

„930 Vastavalt märkustele, mis tehti seoses rikkumises osalemise kestusega (vt VI ja VII peatükk), on viimane rikkumises osalemise täisaasta DWK puhul aasta 2000 ja aasta 2001 kõikide teiste käesoleva otsuse adressaatidest ettevõtjate puhul.

[…]

932 Asjassepuutuv geograafiline ala aja jooksul muutus. Aastatel 1984–1995 (club Zurichi periood) hõlmas see Saksamaad, Prantsusmaad, Itaaliat, Madalmaasid, Belgiat, Luksemburgi, Hispaaniat ja Austriat. Alates aastast 1992 (club España kokkulepete raames) hõlmas see ka Portugali. Aastatel

1996–2002 (club Zurichi kriisiperiood, mil valmistati ette club Europe'i kvoodikokkuleppeid, club Europe'i periood ja laienemisperiood) hõlmas geograafiline ala samu riike kui club Zurichi ajal, sh Portugal, ning Taanit, Rootsit, Soomet ja Norrat (vt jaod 9.1.1–9.1.5). Seda on arvesse võetud müügiväärtuse arvutamisel, jättes välja Portugalis enne 1992. aasta detsembrit teostatud müügi ning Taanis, Rootsis, Soomes ja Norras enne 9. jaanuari 1996 teostatud müügi.

933 Veel tõdeb komisjon, et müügiväärtust Hispaanias, Austrias, Soomes, Rootsis ja Norras ei saa arvesse võtta kogu rikkumisperioodi kestel, kuna Hispaania ühines EÜ-ga alles 1. jaanuaril 1986 ning EMP leping jõustus alles 1. jaanuaril 1994. Seega on müügiväärtuse arvutusest välja jäetud nende riikide vastavalt enne 1. jaanuari 1986 ja 1. jaanuari 1994 toimunud müük. Seda küsimust on analüüsitud jaos 19.1.6."

276 Lisaks, esimeses muutmisotsuses märkis komisjon järgmist:

„5) Jaos 19.1.2 esitatud eri ajavahemike osas otsuse aluseks oleva müügiväärtuse arvutamise selgitamiseks oleks pidanud põhjenduse 953 lõpus ilmnema järgmised andmed:

[…]

— 9. Nedri (30. juuni 2009 vastus):

— 01.01.1984 – 31.12.1985: 30 157 611 eurot.

— 01.01.1986 – 14.12.1992: 30 389 997 eurot.

— 15.12.1992 – 31.12.1993: 30 389 997 eurot.

— 01.01.1994 – 08.01.1996: 30 389 997 eurot.

— 09.01.1996 – 19.09.2002: 30 584 561 eurot."

277 Esimese muutmisotsuse artikli 3 lõikest 22 nähtub, et see on adresseeritud Hit Groepile.

278 Komisjon väidab seega põhjendatult, et kõnealusest teabest ei teavitatud Hit Groepi esimest korda kostja vastuses.

279 Hit Groepil oli tegelikult võimalik paluda kohandada oma nõudeid pärast esimese muutmisotsuse vastuvõtmist, kuid seda kahekuulise hagi esitamise tähtaja jooksul.

280 Nimelt selleks, et nõuete kohandamise taotlus oleks vastuvõetav, peab see olema esitatud ELTL artikli 263 kuuendas lõigus ette nähtud hagi esitamise tähtaja jooksul (kohtuotsused, 16.12.2011, Enviro Tech Europe ja Enviro Tech International *vs.* komisjon, T-291/04, EKL, EU:T:2011:760, punkt 96, ning 6.9.2013, Bank Melli Iran *vs.* nõukogu, T-35/10 ja T-7/11, EKL, EU:T:2013:397, punkt 55).

281 Käesolevas asjas oli aga esimese muutmisotsuse peale hagi esitamise tähtaeg selleks ajaks, kui hageja esitas oma taotluse 6. mai 2011. aasta kirjas, ammu möödunud.

282 Järelikult on väide vastuvõetamatu.

283 Igal juhul ei ole see ka põhjendatud, kuna komisjon asus viga tegemata Hit Groepile määratava trahvi arvutamisel seisukohale, et müügiväärtus oli 30 584 561 eurot ning ta korrutas selle summa kordajaga 4, et võtta arvesse Hit Groepile süükspandava rikkumise kestust. Nimelt, vastupidi hageja väidetule ei määratud talle karistust pikema ajavahemiku eest kui see, mille eest teda vastutavaks peeti (vt eespool punktid 217 ja 226).

284 Järelikult tuleb väide tagasi lükata.

Seitsmes väide, et Üldkohus on ületanud mõistlikku aega

285 Kohtuistungil väitis hageja sisuliselt, et Üldkohus ületas tema hagi läbivaatamisel mõistlikku aega ning sellest tuleb teha järeldused trahvisumma suhtes, mida ta tasuma peab.

286 Tuleb tõdeda, et niisugune argument on vastuvõetamatu, kui see esitatakse sama menetluse raames kui see, millega seoses väidetakse, et rikutud on mõistliku aja põhimõtet.

287 Nimelt peaks hagi lahendav kohtukoosseis selle etteheite analüüsimise korral otsustama enda vale või õigusvastase tegevuse üle, mistõttu võib see hagejal tekitada põhjendatud kahtlusi selle kohtukoosseisu objektiivses erapooletuses (vt kohtuotsus, 16.9.2013, CEPSA *vs.* komisjon, T-497/07, EU:T:2013:438, mille peale on esitatud apellatsioonkaebus, punkt 268 ja seal viidatud kohtupraktika).

288 Kui liidu kohus rikub põhiõiguste harta artikli 47 teisest lõigust tulenevat kohustust lahendada talle esitatud asjad mõistliku aja jooksul, siis karistatakse sellist rikkumist järelikult Üldkohtule kahju hüvitamise nõude esitamisega (kohtuotsused Kendrion *vs.* komisjon, punkt 215 eespool, EU:C:2013:771, punkt 94, ja 26.11.2013, Groupe Gascogne *vs.* komisjon, C-58/12 P, EKL, EU:C:2013:770, punkt 83).

289 Eeltoodust järeldub, et seitsmes väide tuleb tagasi lükata.

290 Eeltoodud kaalutluste kogumist tuleneb, et hageja ühegi väitega ei saa nõustuda. Tühistamishagi tuleb seega tervikuna rahuldamata jätta, ilma et käesoleva juhtumi asjaoludel oleks vaja täieliku pädevuse raames muuta talle määratud trahvi.

Kohtukulud

291 Kodukorra artikli 134 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna kohtuotsus on tehtud hageja kahjuks, jäetakse kohtukulud vastavalt komisjoni nõuetele hageja kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kuues koda)

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Jätta Hit Groep BV kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja Euroopa Komisjoni kohtukulud.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 16. juulil 2015 Luxembourgis.

Allkirjad